

Copyright © Marko Pogačar

Copyright © 2015 ovog izdanja, KONTRAST izdavaštvo

KONTRAST

ILI TI MARKO POGAČAR
ILI SVJETLO

IZABRANE PESME

KONTRAST

CRNA

2013

POKRAJINA

MARKOV TRG

Nešto se dešava, no ne znam što.
neki se grudni koš širi i napinje,
sužavaju se stjenke žila, ti žljebovi, žlijezde
luče golemu žuč nad Zagrebom.
takvo je nebo tih dana: košmar
bez trunke svetosti. blok na kojem je štošta
nacrtano i nije nacrtano, šum
milijuna nogu koje se pokreću.
košmar, ponavljaju glasovi, košmar
ponavljaš ti. oštre linije kojima
kiša silazi u svoje utore; nokti, sigurno nokti.
oko zapešća vezano lišće, jer je jesen i takvo
što bezbolno prolazi. vode kipe
u loncima. psi crno procvjetaju. tko mi prilazi
prilazi tupom zlu: košmar, ponavljam,
košmar, ponavljaju oni. cijelo se nebo
sabilo u ključnu kost, i nitko od puste buke
nikoga ne čuje. a sve je novo, i sve je mučno
i sve u Zagrebu. oči, tanjuri, stvari
preko kojih se gledamo. sve sveto, sve oštro
sve psi, sve naši gusti glasovi. govor
grada koji bi grizao, borovi, jato, nešto
u zraku, pod zemljom, u zidovima; nešto
nad nama i negdje drugdje. nešto se dešava,
ne znam što.

POVIJEST

Šumski požar to je kad gori šuma.
toplina na krošnje spušta se s južnog neba:
u lišće umotane pošiljke svjetla
stabla gutaju kao kokoši glupu zob.
sa stablima je u tom trenutku svršeno
samo se to još ne zna. kao što krmača guta šaku.
plamen već šuška u džepu košulje, u njenim
naborima, i dan je svakako svjetliji.
na horizontu, njegovoj kičmi, njegovim dlakama
dva su sunca; šire njuška prisutnim mrakom.
ništa ono ne zadržava za sebe, nikud ne odlazi.
bez pomirenja; utihne tek kad dim upuže
u slijepu zob i tu ostane. sve će se opametiti;
sve će oko mene uskoro postati sunce,
misli sunce dok spaja grane s okolnim zrakom.
niz deblo k zemlji bježe vjeverice i zmije.
toplina, ne znajući si ime, silazi njime u meku
stvarnost i ono u sebi pulsira, tijesni se s pticama
u isto ludilo. zatim iz debbla prodre životinja.
proždre koru i krete konačno probiju površinu.
sada deblo u svojoj dubokoj šutnji kukurijeće.
upućuje u još jedan dan suviše sklon svom prolasku.
potom toplina pohrli niže. sklupča se, nečujna,
negdje u korijenju, svečanost stjerana u svoj početak,
u mudru mladost. požar sam sebe snažno poželi.
prostre se visokim raslinjem kao zora još tamnim
nebom, pozdrav jednom punom i praznom sobom.
poliže lišće, poliže koru, poliže korijen, sve
taj pomalo poliže. i bude bliže jednom i drugom.
niskom i visokom bude blizu, kratko započne
a onda nastavi s pustim poslom. sada se sve već trese:
između zraka i zemlje više ne stoji ništa.
neke su životinje otišle, a neke druge ostale ondje
gdje jesu. nad njima čitava šuma u nešto prelazi,
neopipljivo, voda u termama koja čisti i razbija, neka

stišana nečist koja bježi ali ne nestaje, zbija si redove.
i sve je negdje i sve je nigdje, i sve je osvijetljeno.
šumski požar to je kad gori šuma. požar to je
kad gori.

KROZ PROZOR KUHINJE

Pjesma je gusta stvar. zavjesa s uzorkom navučena
jednim potezom razmaknuta,
crna veljača ruka koja me zove prozoru, crno proljeće okno;
pod njim je procvao ležao čovjek

a mi smo korijenje pustili obrnuto: isprevrtali smo
nebo nalik na krtice. snijega još nije bilo,
ping-pong loptice letjele su preko granice prostora,
gdje se zrak rijedi i riječi postaju teške, zajedno s disanjem.
ništa se posebno nije desilo. djeca u dvorištu puhala su
u zviždaljke. žene su trijebile grašak, jedna od njih
više žena no druge, najviše žena, okolo vjetar, pod njenim nogama
miševi. s druge strane je mirovalo more, ali o tome šutim

gusta stvar, gusta – kao kost, kao kad zime samelju zube.
zrak je leden kroz mene prolazio, zagrijavao se u grlu i žilama
i kao dah maglio staklo. okno je primilo kapljice
koje sam nudio. uzelo je sve moje pismo. što sam prstima
kao pljuvačkom u snijeg usjekao u prizor pamtim, o tom ne govorim

pred mojim očima ovdje nepoznati u cvatu, za mojim leđima žena
vjetar latice lijepi o lice

MESNI ROMEO

Stajao sam na prozoru golih prsa, vikao
volim ćufte, najviše volim ćufte, dolje je far kao
flak prste kada se goni sabljarka reza noć
dijelio mrak na dvoje. jedan je pas, gubav i brz,
zaspao u lokvi vlastite sjene, mlaki koja se pomiče
kako se u snu pomiče pas; kako ga pohode u snu
misli o vrućoj srnećoj utrobi.

taj topli trak svjetlost, neopipljivi tepih, teče između čestica
nalik na klin. provlači se, trlja leđima o bijele zidove,
bljesne o zube, da bi završio u jednostavnoj logici čempresa.
mašina koja u mjestu turira
u nebo podiže stručke bezglasnog dima. kada na njega svjetlost
u svom krivudanju iznenada nabasa,
u oblacima konzervirani kukci i noćni leptiri, goruće točke,
zatečeni lebde u mjestu. povežu li se točke masnom olovkom
u zraku titra precizni portret mećave, obris i flota šume.

tako: već su postrojeni heroji koji će šumu sasjeći. oštrice
sjekira sjaje nalik na oči, kad ih obliže far. tišina reži, bježe
mirisi povučeni u kuće. čuju se samo mjehovi cvrčaka i ja
koji s prozora urlam *volim ćufte, kako suludo volim ćufte*,
i zatim je netko, možda i pripit, prošao, pitao: *a kakve to ćufte voliš?*,
i ja sam rekao *u sosu, u paradajz sosu, u onoj trorogoj konzervi,*
zna se kako se jedu ćufte! i noć je zapekla crna kao kut tavana, hladna
kao sjeverno srce.

ČOVJEK VEČERA U PAPUČAMA SVOG OCA

Što su bile granice sada si ti.
bio je svibanj dubok i ravan
cesta raskopana zbog radova, snijeg
suh i odjednom.
da kažem otvoreno:
nikome nisam dugovao ništa.
stajao sam u dovratku, voda
smrzla od straha močila mi je leđa.
a kad sam sklopio oči vidio sam
kokice jure ka svojoj soli i znao
ponekad noću pocrne, kao brabonjci.
ušao sam da se suočim s mučnom slikom:
ne ljubav, glupost, glupost je srce svijeta–
i sad u tim papučama unutra jedem i plačem,
samo jedem i plačem u kući.

OBRAČUN (BOG I BLAGAJNICA)

Svijet je knjigovođa s češljem
u džepu košulje, zlatni prsten, karika

koja nedostaje, karika
usječena u meso prsta, u svinjsku os-

knjigovođa, taj svijet, sa svim svojim ušima,
šamponom od koprive bespomoćnim, o posve
suvišnim.

ljubav tamna blagajnica.
i zatim izlet, godišnji zimi na Tisi, klizanje

ledenim jezerom, u ludim osmicama,
kao znakom za beskonačno, u snu,

u snu o svinjama skonča konačnim padom.
blagajnica jede kiflice, sir i buhtle, sama:

blagajnica pod nebom. među zubima joj zaostaju
mrvice. u ušima odzvanja zveket klizaljki.

a u kutijici šibica, gadan i prazan, trezor za mrtve,
bog: bog je bankomat.

TRIJEM, PRAZNINA PROZORA

Postoji povijest. ondje sam strgnuo list
rebrast i zelen između zima, u njega zario zube
i zatim gutao od gorčine. vani je cvjetao vrisak.
bazga gnječila nosnice. netko je trpao
namještaj na kamion, pretijesno disao, asfalt
se ljubio s njegovim golim trbuhom.

ondje, kroz kišu kaiševa moglo se vidjeti
vodu kako se prelijeva preko sapi.
kako vuku, kako podižu, kao volovi.
ondje sam stajao – pod znakom zabrane kretanja,
na trgu koji bježi od noći, sklapa se
s mrakom u sebe kao ljiljan, pod tendom diskonta
gdje čuče fantomi-taksisti. lišće je bilo smeđe pa zeleno
pa opet smeđe i snjegovi su se spremno slili u rijeke.

postoji povijest. prostor pod noktima. list sam istrgnuo
iz knjige bijel kao svečana košulja
i do kasnog popodneva s njega prepisivao slova.
sumrak se skupio u rečenicu: sloboda nije 447 iz Rija
ni tupa ptica, za slobodu se potrebno boriti –
dok sam čitao gnječio sam listiće čaja u grudicu
u susret mi je kroz šumu znakova dolazio kamion
nestvaran, mastan od noći; vode su se još jednom podigle
i snijeg je prljav lio kroz prste.

ondje sam kroz kosti ramena vidio lisice kako reže
na jednu nedovršenu kuću, trijem kojeg nema, prazninu prozora,
tamo te čekam.

O SLABOM VREMENU

Nije to nikakvo proljeće.
samo se cvijeće izvija tupo iz svojih čašica
i pčele pjevaju linoleum i tepih vjetra. zrak,
dubok i težak, uvlači se pod trave i podiže
trbuhe miševa: ne prođe dan a oni
razgrnu tijelo kao zavjesu i raznesu
kosti i iznutrice. nije to nikakvo proljeće.
samo vode u rijekama rastu i smočnice
čekaju da ih ispuni pusta novost. gdje gdje bogovi
guču iz grobova, kao golubovi. i njihov narod
drugom narodu kopa oči, no noću, to se dešava
noću. po danu pupa i u grad se vraćaju ptice: žice
teške od pjesme i zemlja plodna od govana zatežu grlo.
živice pužu u nebo. konobari iznose stolove
i muhe upadaju u čaše. zeleno brzo uči svoj jezik–
pouzdan rječnik čempresa, slova bukvi i breza;
čak i zemlja pod noktima spremna je cvasti. ipak nije
to proljeće. nije to ništa. nema proljeća bez tebe, dosta je
dosta je bilo laži.

H. C. ANDERSEN BOULEVARD 50, KLASIČNO

Cijelog dana mislio sam o kruški.

probudio sam se osjećajući je kako se, zrela,
širi i skuplja do svoje srži i koštica
kao golemo srce svijeta.

u podne, kada je sunce zaista na svom mjestu,
zamišljao sam umjesto žutog smeđe i zeleno kako liju
ljubav na moje tjeme, u onu rupu koju je
ondje bušio bog.

u isto vrijeme mislio sam o kruški u tvojim ustima
i ne znam što me veselilo više:
trak sline što se, blistav, slijevao niz tvoj jezik
ili što je sve to bilo zbog kruške.
također napala me je tuga, čežnja za nečim tvojim,
ali ju je misao o kruški brzo odagnala
čuvajući mi dostojanstvo.

popodnevim sam ponekad sklon novim stvarima,
pa sam probao meditacijom skloniti krušku iz misli.
međutim um nisam uspio očistiti:
u blizini je zasjedao Hrvatski sabor,
pa su mi samo gluposti padale napamet,
opasne gluposti s kojima nisam znao što početi.

predvečer bio sam već umoran od razmišljanja
ali sam opet, sklopivši oči, vidio krušku kako se, svjež,
njiše u rupi prozora.
zgrozio sam se i ustao, jer su lebdeće stvari strašne,
zatvorio prozor i spustio zavjese, legao
no kruške ni tad nije nestalo.

poslije svega, već u dubokoj noći, s rukom na čelu
pričinja mi se sve slike svijeta stanu u jednu:

kruška, ogromna slasna kruška kako se sveti i planine,
kvrpace žute planine: moji zubi njen obzor.

SRPANJ, NEDOVRŠENO

Ovo ovdje je grad
pladanj kojemu noć suviše sporo prilazi
plameni pladanj, ali noć ipak pada

ovo je veliki grad
svejedno rijetko tko priređuje zabave

srpanj

taj pritisak, panj pod glavu godine
tragika našeg doba.

ovo je grad, ovo je grad čujete li
trafike jedna po jedna podižu kapke
kiša odmah u paru prelazi, naš narod na nebu
narod u tijelu dimnjaka

ja ipak volim kad dani brišu u jučer brže
brže kao što bijesni ježeви bježe
u košmar masnog staničnog grmlja

da, sve je više sunca na tjemenu
i sve se teže suočavam s činjenicama
narod je na nebu okovan zvijezdama
kao Gould gore u Kanadi, čitavom šumom zvijezda

ovdje dolje je srpanj i koža žari
svugdje je okolo Hrvatska, jedan blesavi bumerang
požari, ležaljke, tesanje pjesme

kad se odjeća prebrzo suši
i smrt stane u tri točke
na kraju nedovršene rečenice.

KRASTICE

Popodne trune na svojim klimavim nogama,
kopni, tele koje neće dospjeti k mesaru,
pašnjak okupan mûkom, sve se
u nekoj večernjoj svijesti sabire, mutnoj
i sebi pripuštenoj: posteljice na niskim granama,
krv na oštrici trave, rogovi tek
u tragovima, poput svakodnevnog otrova;
zubi rasuti opasnim susjedstvom usta.

iskušavam logiku sitnih pomaka,
promatram: svjetlost je mjera svih stvari.
tikve izrezbarene na pravi način,
konzerve otvorene beskonačnosti susreta,
obložene hrđom koja okiva kvake, nudi
pogled na mehanizam zemlje, njezine krastice,
poslagane po prozorskoj dasci.

teško je reći što započinje. svjetlost koja iznutra
puzi zidovima liježe tihe travanjske sjene
tikve cvjetaju, hrđa se runi: može li zima svojim
zubima zatrti prašnike, i pašnjak kopni pod kopitima;
tele ustaje, otresa sa sebe slinu, njegova njuška
upija mokri zrak; s truleži je, čini se, ipak svršeno.

sada zaista, iz nekog prašnjavog spisa,
na nebo silazi noć: ono je oblači kao najdraže cipele.
prvo lijevu pa desnu, zatim vezice, i noć je
napokon stabilna. konačno ona je u svojoj kući, na nebu,
u grlu teleta: tama šumi u mojim ušima,
u šumu krošanja koje se nad nas suviše prisno naginju–
pritišće težina noći; pečat koji potpisuje spis.

KOMPLET ZA ZAŠTITU GRAĐANA

Mačak povrće, povrće sunce koje ne pozdravlja nikog,
pozdrav povrće kada je upućen na mom jeziku, povrće

svoja slika i sve druge slike koje me se sad ne tiču, po-
vrće mučka sposobnost govora, sposobnost da se govori

a opet ne kaže ništa, da se od boga učini njuška od njuške
učini bog, da se izreče bilo što, na primjer ustavno-pravni

poredak, ljubav, zvijezda zgrušana rana noći-
povrće čvornati Isus na vočki, zastava mjesnog odbora,

povrće juha od njegovih kostiju, magla baroka, pisanje,
pisanje, meki kalendar, sposobnost da se uvijek iznova

malo umre, meso bačeno psima, šasija koja zijeve, povrće,
mogu li disati u tvom smjeru, povrće, hoće li to obrnuti

bore vremena, povrće hoću li pasti, i što ti od toga imaš
osim još jedne nijeme žlice zemlje, crne žlice koja te pokreće;

povrće rascvala grana u koju bademi gledaju, jato potpuno golih
ptica pod nama, jato prepunih jastuka nad našim glavama,

povrće tajna policija, užegli zglobovi, zubi životinje koji škljocaju
prema mom crnom psu, povrće proljeće koje ne čujem, sve što se

sprema ali ne dolazi, povrće moja majka, njezino Marko mokro i
meko, crna usta mog crnog psa, zgužvano lice žarulje, žlice, jedan čitavi

tamni Pogačar; povrće činija, bačva, kušnja, pile koje mi guguce, povratak:
povrće sve što raste u vrtu.